

Ruth Kjellén-Björkquist
och
Manfred Björkquist

SVARET FRÅN CAUX

Ruth Kjellén-Björkquist
och
Manfred Björkquist

SVARET FRÅN CAUX

FÖRBUNDETS FÖR SVENSKT FÖRSAMLINGSARBETE I FINLAND r. f.
BOKFÖRLAG

HELSINGFORS 1948
NYLANDS TRYCKERI
AKTIEBOLAG

Förord

Den rörelse, som har sitt europeiska centrum i Caux, drager alltjämt uppmärksamheten till sig. Den framkallar alltjämt mycket olikartade reaktioner: översvallande tacksamhet, högt spända förhoppningar, men också skarp kritik och allehanda farhågor. Det är billigt att bara kritisera. Det är också billigt att bara blunda.

Den lilla skrift, som här föreligger, vill vara ett anspråkslöst vittnesbörd från ett par Caux-besök för ett par år sedan.

Vår avsikt är främst att väcka ansvar för det anbud, som denna rörelse innebär — ett ansvar att inte gå förbi någonting av väckande och helande kraft, som kan bjudas åt en värld i nöd.

Stockholm den 15 Oktober 1948.

Ruth och Manfred Björkquist

INNEHÅLL:

- I. INTRYCK FRÅN CAUX
Av biskopinnan Ruth Kjellén-Björkquist.
- II. SVARET FRÅN CAUX
Av biskop Manfred Björkquist.

INTRYCK FRÅN CAUX

Av biskopinnan Ruth Kjellén-Björkquist.

Intryck från Caux — låt mig först understryka, att rubriken betyder att undertecknad inte anser sig ha någon rätt att direkt föra den rörelses talan, som det här är frågan om. Det vore mycket förmätet att så försöka representera någonting, som man stiftat bekantskap med under 12 fattiga dygn. — Men det har återigen känts som en kär tacksamhetsplikt för mig att söka förmedla till andra några rent personliga intryck från en företeelse av säkert ganska märkligt slag, som jag fått förmånen att uppleva.

Det var en vänlig personlig inbjudan, som var grunden för min resa till den första konferensen i Caux. Det som gjorde att jag verkligen bestämde mig för färden, det var för det första naturlig tacksamhet för en vänlighet och glädje över att få komma ut förbi gränser, som då länge varit stängande murar, och se någonting av världen igen. — För det andra fanns det därunder kanske också ett mera dolt motiv, som

sköt på. Det hade berättats mycket om Caux som en andlig kraftkälla. Att — om möjligt — därborta få mera se något av *verkligheten* av den Gud vi hoppas på — denna längtan som finns så stark mångenstans under ytan i tiden — den var också min.

*

Det var något nästan symboliskt med avresan en tidig regnig och blåsig morgon med flygplanet från Bromma flygfält. Molnen lågo som gråa slitna trasor under oss. Och därnere vilade under dem Stockholm, den egna hemstaden — en stad, tycktes det mig, där materialismen stiger och stiger och menar sig tala med den enkla, nakna sanningens auktoritet, när den kallar Gud för — en »önskedröm». — Jag såg för mig våra egna ungdomar, mer eller mindre fångna i den moderna intellektualismens tyranni, den som förvisar allt andligt till de fåfängliga önskedrömmarna och gör att de inte kunna tro på det osynliga. — »Med den Osynlige likasom för ögonen» härdade vi ut. — Hur skulle *de* överhuvudtaget få den Osynlige »likasom för ögonen»? — Hur skulle den kunna hittas — just *deras* form, *deras* väg till *deras* ofrånkomliga Sanning och Verklighet? — Det var glödande frågor som följde med upp genom molnbältet. — Skulle vi därborta finna något för dem, för oss, för den lidande världen?

Det är ganska banalt att citera det gamla ordet: »Ovan molnen är himlen alltid blå,» men det är sannerligen inte banalt att uppleva det. Snart hade vi kämpat oss upp ur de gråa, trista molntrasorna. Och se! Där mötte den absolut fläcklöst klarblåa himmelen! Molnen hörde till jorden. De voro inte himmelen.

Skulle molnen skingras också därborta? Skulle man få se en ny flik av det oföränderligt klarblå där? Skulle där möta mänsklig beskäftighet och lust att härska över andras själar?

Skulle där möta ett oavvänt pysslande med själar i förstora
närbild — eller andlig strategi i reklamstil? — Jag var litet rädd
för allt detta. — Eller skulle *det* vara där i förnyad form —
det som vi alla längta efter — det att Gud är *verklig*het, *sann*
ning?

Vi landade hastigt på Kastrups flygfält vid Köpenhamn
och så styrde vi in över Tyskland, nästan hela tiden skymt av
moln. Det var kanske symboliskt, det också! Mot kvällen lyfte
sig äntligen den envisa slöjan. Vi voro då redan inne över
Frankrike. Och det var verkligen »la douce France» i aftonsol-
skenet.

Aldrig skall jag glömma skönhetssynen, som Schweiz till
sist gav oss med panoramat av Neuchâtel sjön och Genève-
sjön med slottet Chillon i fjärran som den skönaste akvarell
och — ja sannerligen — det vita Cauxpalatset (ett personligt
minne för mig från 1924) som en glimmande liten prick mot
fjällväggen över Montreux vid Genève sjöns bortersta flik,
just där solen bröt sig mot »akvarelldimmornas» nästan pärle-
moskiftande ridåer. — Och så den stora internationella staden
Genève, som vi dalade ned över och kommo närmare och när-
mare, tills den blev allt större för våra ögon och slutligen om-
slöt oss med flygfält och tullstationer och bussar och en stor-
stads hela buller och iver och brus.

Det var tyvärr sent innan vi voro färdiga att börja resan
utmed Genève sjöns underbara schweiziska strand. Det syd-
ländskt hastiga mörkret föll tvärt ned över oss. Och de sköna
synerna av villor och popplar och karaktäristiska franskschwei-
ziska små byar och städer förnummo vi bara som i en skum
dröm. Jag vet inte om det var inbillning, men jag tyckte att
det *kändes* riktigt hur de andades ut *hem, trygghet, lycka* — ett
bevarat fredligt lands oskattbara gåvor. — Genom det rykt-
bara Lausanne, förbi det vackra slottet Chillon och den beröm-
da Clarens' kyrkogård och med branta vinberg på vänster sida

och den stora sjön med sin franska strand på höger sida, nådde vi sent omsider Montreux, varifrån vi, d. v. s. bussarna, klättrade på en halsbrytande sicksackväg upp för alpväggen mot målet där högt, högt uppe — *Caux' stora jättehottell*.

Det var ett rent under, vad vi på vägen hörde berättas om Caux's öden. 1924 hade jag upplevt det som det största och pampigaste lyxhotell, som det någonsin förunnats min man och mig att få bo på. Jag mindes den rent sagolika utsikten över Dents-du-Midi's vita alptoppar och Genève sjöns sidenblanka yta djupt nere under oss — och den grandiosa terrassen vid palatsets fot och de luxuösa verandorna.

Under krigets år fick Caux byta uppgift som så mycket annat fick det. Och så blev det dess lott att hysa lyxmänniskornas allra största kontrast i världen: de utarmade, utmattade, uthungrade flyktingsskarorna. Och det var minsann en hederlig uppgift nog. Men för själva byggnaden blev det nära nog ruinerande. De olyckliga, vinddrivna människorna gjorde hela det stora sexvåningskomplexet närmast till en »enorm svinstia» (för att citera en berättare) i den ansvarslöshetsstämning, som helt visst följer hopplösheten i spåren. Matrester vräktes ner i hisstrummorna. Möbler, tapeter, ja t. o. m. paneler förstördes.

Man försökte putsa upp några våningar, sedan flyktingarna lämnat huset, och börja igen i de gamla s. k. finare spåren. Men det gick inte. Man måste försöka sälja. Och det kom spekulanter — en mycket ovanlig sorts spekulanter. Det blev en liten grupp schweizare, av vilka de flesta aldrig kunnat tänka sig att bo på ett så överdådigt ställe, som skulle få hand om Caux. Bland ledarna i denna handlingskraftiga grupp var en yrkesdiplomat som under kriget gjort sitt land betydande tjänster och en framstående professor och Dante-forskare vid Zürichs universitet samt en industriidkare. Dessa och en del andra, kanske mindre framträdande, men fullt jämbördiga i kärlek

och stor personlig uppoffring, sammansköt det kapital som behövdes. Ett hembitråde offrade alla sina besparingar, ettusen franc. En fader, som med sina söner under årtal sparat till en liten sportstuga i fjällen — deras gemensamma längtans dröm — gav bort allt till kapitalet för Caux. Därefter reste medlemmarna ur denna grupp dit för att personligen sätta i stånd det stora huset, röja, göra rent, skura, slipa parkettgolv, måla, snickra och ställa i ordning parken. Vänner från andra länder tillstötte för att hjälpa till. Och snart nog kom den tid då hotellet fylldes till brädden, ja mer än så.

Varför gjorde de detta?

Författaren Harry Blomberg säger i en artikel om saken: »Svaret är enkelt men kan verka irriterande patetiskt: *därför att de tror något och vill sprida sin tro så långt de någonsin kan, och så snabbt och grundligt som det någonsin är möjligt.* Ty de anser att det *hastar*. Vid andra sidan av den fjordlika Genève-sjön», fortsätter Harry Blomberg sin tankegång, »ligger en byggnad som är ännu väldigare än hotellet i Caux. Det är också vitt. Jag menar Nationernas Förbunds bleka palats. Det byggdes som skyddsrum för höga principer: frihet, jämlikhet, broderskap. Världens skickligaste tungor fyllde dess plenisal med deklamationer om att krig skulle bli omöjliga och rätt råda på jorden. Tyvärr blev det ännu ett krig, värre än det föregående, och en fred, som inte många våga kalla fred. Vi ha hört guld-tungorna tala i Paris, New York, London, Moskva. Vad väntar vi från dessa sammankomster!? Det är en tragedi, att så mycken klokhet kunnat föra till så mycken maktlöshet, ja dårskap. — Därför bör man inte utan vidare avvisa tanken, att ett slags dårskap kanske behövs för att göra världen vettig igen. Schweizarna, som kallat till Caux, är besatta av en sådan dårskap och beslutna att göra allt för att breda ut den. Deras programskrift har redan utkommit i väldiga upplagor på minst ett tusen språk och dialekter och kan köpas till billigt pris i vilken bok-

handel som helst även i Skandinavien. Den heter — *Nya testamentet!*

Aha, säger någon nu och tänker genast på en grupp, som fått namn efter en engelsk universitetsstad. Alldeles riktigt gissat, nu är den i farten igen. Liksom allas vår mänskliga oförmåga att leva efter våra höga principer under tidernas lopp tvingat fram en Franciskus, en Luther, en general Booth med Frälsningsarmén och en Mott med K. F. U. M. så har den tvingat fram ännu en skara, som med hänförande — eller förargelseväckande — iver hugger sig fram genom våra förbehålls och försummelsers djungel mot drömmen om fred på jorden och människorna en god vilja. De arbetar för att förena det skenbart oförenliga: raser, nationer, samhällsklasser och kyrkosamfund. De använder alla hederliga medel, hänsynslösa mot sig själva och vedertagna konventioner. De menar, att i det politiska virrvarret framstår Schweiz i mycket som en modellstat bredvid de nordiska länderna och att schweizarna och vi därför borde se vår uppgift ännu klarare. — Och de gör detta med så eggande kampglädje, att en svensk biskop frivilligt skalar potatis åt dem och en svensk författare — full av dunkla trådar i väven som alla författare — tycker att han åtminstone vill diska efter dem». (Så långt Harry Blomberg.)

Ja, detta med biskopens potatisskalning och författarens ödmjuka diskning är att gå händelserna litet i förväg. I sinom tid skall jag be att få återkomma till det verkligen både pittoreska och säregna kapitlet om självhjälpen — allas samfällda tjänst åt alla — på Caux. Och då skall jag be att ännu en gång få ta' Harry Blombergs beskrivarförmåga till hjälp ett slag.

Men låt mig först stanna litet vid mottagningsögonblicket, då de svenska resenärerna tumlade ut ur bussarna och fördes — nästan i triumf — in i hotellets enorma vestibul, där en jätteblombukett med svenska färger och band strålade emot oss, medan de hundratals människorna stodo packade i en halv-

cirkel som ett myllrande välkommen och klappade i händerna för att visa sin glädje och hyllning.

Det här är *inte* svenskt! tänkte den svenska resenären. — Man fick snarare en hastig och lustig reminiscensbild av någon amerikansk färgrik, våldsam och vänlig film, som man nu plötsligt klivit in i och agerade med i. Man visste knappt om man befann sig i fantasien eller verkligheten.

Den svenska kritikern inom en frågade instinktivt: Kan *de mena* det här riktigt? — Är det upptåg och människokärleksreklam eller strategisk offensiv på något sätt? — Eller är det en högspänd konferens-highlife-stämning? — Eller är det bara ovant utländskt? — Kan man våga tro på det?

Men under tiden strömmade hjärtligheten över oss, fullkomligt obekymrad av hur vi reagerade. Omsorger omvärvde oss på alla sätt, blombuketter sattes i våra knapphål, ansikten lyste emot oss och språken böljade omkring oss.

Det var verkligen förbluffande. — Men det värmdes och lyfte. — Man fick låta kommande dagar avslöja, om det hela hade täckning bakom sig — om det låg något väsentligt under — om man kunde få tro på det.

Det tycktes emellertid som om den översvallande vänligheten och omsorgen hade övervärderat festföremåls krafter och själsliga spänst en aning, då man omedelbart efter denna välkomstyttring praktiskt taget tog oss under armarna och förde in oss i skådespelssalen — jag vill minnas med hatt och kappa ännu kvar på oss — för att se sketchen »Statsmannens dröm», som skulle ges till vår ära. Klockan var då 11 på kvällen. Och vi hade börjat vår resa i Stockholm vid 8-tiden på morgonen.

Men det gick — märkvärdigt bra. Sketchen var lustig och fyndig och skicklig, med intressanta konstnärliga inslag. Den hade verklig humor. Och den hade spets. Och spetsen gick åt rätt håll. — Den var vår första glimt av den konstnärliga

sidan, som levde och växte ur Caux-miljön, och som vi skulle komma att uppleva så rikt sedan.

Sömnen var emellertid nog inte alldeles ovälkommen sedan. Och bakom den väntade ju också de kommande dagar, som skulle avslöja, vad Caux egentligen bar i sitt sköte.

*

En av de första morgnarna gick det upp för mig, att jag kanske borde vara i tur att göra något åt städningen av sovrummet, som jag delade med två skotskor. Och det befanns mycket lämpligt. Saken var nämligen den: Caux såldes till ett förhållandevis billigt pris till grupprörelsen i Schweiz till stor del därför, att tjänarebristen utgjorde en så väsentlig svårighet, att det var nästan omöjligt att driva ett så stort hotell. — Hur vågade de nya ägarna då sätta igång ett så stort företag, baserat på uppgiften att ta' emot tusentals gäster? — Jo — man förkunnade helt enkelt, att hushållet måste drivas och uppehållas av gästerna själva. Varje gäst måste göra sin andel av arbetet och inta' sin bestämda post i ledet. Så hade det fortgått under hela sommaren. — Jag tog alltså den där morgonen mina första frågande steg på det gemensamma nya ansvarets väg. — Stegen buro in i städskrubben, dels för att samla lämpliga vapen i striden för ordning och hygien, dels för att från en lapp på dörren ta' del av de metoder, som anbefallts för genomförandet av uppgiften. — Jag hade just liksom beslutat mig för att inte alldeles förta' mig i den starka och mattsamma alpluften. — Men — vad får jag se nederst på lappen efter alla reglerna? Jo, där stod det, tydligt och ofrånkomligt: »Betänk, att såsom du städar ditt rum nu — så blir världens återuppbyggande!» — Man tycktes befinna sig i en jättestor söndagsskola för vuxna barn. — Och nog blev det sovrummet städat ordentligt den gången alltid! Jag hade en

kuslig känsla av, att om jag glömde något hörn någonstans rummet — så skulle kanske i det långa loppet någon stackars människogrupp i ett hörn av Bulgarien eller Rumänien bli bortglömd, då världen skulle byggas upp igen. Och det gick ju inte för sig. — Ja, det var en riktig söndagsskola på gamla dar! Men sannerligen var det inte riktigt nyttigt och förnuftigt. Vi kanske faktiskt alla behövde litet mer söndagsskola över oss i våra liv! — Det började skymta för mig, att detta Caux, det försökte tydligen utarbета och praktisera ett slags modell i smått för hur samliv och samarbete borde vara världen över. — Jag skulle snart få erfara mer om den saken.

Andra dagen blev jag inlemmad i thélaget (the tea-teame). Att det inte blev någon sinekur, det kan jag försäkra. Man fick arbeta duktigt om man skulle svara för sig och det hela skulle gå ihop. Men det var ju bara riktigt och rätt. Thélaget gav den första egentliga inblicken i hur det förunderliga samarbetet på Caux var uppbyggt, som tycktes fungera så smidigt och perfekt, att god och riklig mat dagligen serverades till 7 à 800 personer och att alla fingo en god bädd och nödvändiga omsorger, antingen det gällde kaffe på sängen en särskilt trött morgon eller samtal kring en orolig själ.

Liksom thélaget en stilla morgonstund klarade upp dagens kommande arbete vid gemensam rådplägning och — det som de lade den *allra* största vikten vid av allt — ett gemensamt lyssnande inåt efter Guds vilja med det vi hade för händer, så att vår egen regi med sitt jäkt och sin självtagna tyranniska ambition sjönk undan och Guds faderliga vilja med sina stora barn kunde träda fram ur vårt inres dunkel i stället — så visste vi att alla de andra lagen började och ordnade sin dag — med — som det tycktes — ganska förunderliga resultat. Där var koklaget, disklagen, grönsakslaget, hemvårdarlaget, våningsvärdinnelaget, blomsterlaget, tvätt- och strykningslaget, eldarelaget, serveringslagen, musiklagen, skådespelarlaget, central-

laget kring ledaren, Dr. Frank Buchman, dit alla trådarna mer eller mindre tycktes löpa in osv. osv.

Det var ett vardagens stora, enkla, praktiska: »Ske Din vilja!» i funktion — om man så vill. — Detta lyssnande, det märkte vi alltmer efter som tiden gick, det var *själen* i det hela. Detta dagliga trossprång — det var Caux's själ, Caux's heliga innersta rum. — Utan att grundligt framhäva detta förstår man inte rörelsen. Man hamnar förvånad på en ganska brokig och svårförståelig yta och kan inte vara rättvis mot det hela. — Detta lyssnande och den radikalaste lydnad mot den Guds röst man tyckt sig förnimma i sitt inre under de stilla stunderna, det hade givit rörelsen rena franciskusmänniskor, som lämnat allt vad de hade i denna världen för att leva helt för denna kristna kallelsegärning. (Kanske det bör påpekas, att ledningen var ytterst noggrann, när det gällde att ta' emot sådana offer. Endast sträng prövning var genomgången till att en sådan livsförändring godtogs och mottogs). Att Caux kunde inköpas, berodde, som redan förut sagts, till stor del på att några schweizare offrat allt sitt för det. — Man blir ganska liten, när man hör sådant.

För att återvända till vardagens arbetslag, som höll hela det ofantliga företaget Caux uppe, så kan jag inte neka mig nöjet att låta Harry Blomberg få komma med sina intryck från sin speciella utgångspunkt i maskineriet. Ty det skildrar så utmärkt den glada brokigheten i det gemensamma arbetslivet. Och man får också en glimt av den säregna praktiska och påtagliga förbrödringen i arbetsgemenskapen, som faktiskt skulle kunna vara en modell och utgångspunkt för den inre fronten av världens återuppbyggande. Harry Blomberg berättar:

»Under ett par veckors tid har jag skurat kopparkärl, diskat och tagit emot matbrickor på ett schweiziskt jättehotell i bergen ovanför Montreux vid Genève sjön. Gästernas antal understeg aldrig 700, och porslin är tungt. Har man stått och

diskat från $\frac{1}{2}$ 8 till 12, så känns det i ryggen och benen. Dessutom blir man blöt, ty en sköljmaskin vill krångla ibland. I mitt disklag — det var flera lag — hade vi en engelsk amiral, en irländsk modehusinnehavare, en militärläkare, som följt Montgomerys ökenrättor hela tiden, en dansk chokladfabrikant, en italiensk akademiker, en norsk pianist och en sydafrikansk präst. I andra lag fanns det kolgruvarbetare från England, arbetarledare från Indien, svenska ingenjörer o.s.v. Kopparkärlden skurades tillsammans med en schweizisk borgmästare, en norsk advokat och en skånsk folkhögskoleman. Matbrickorna tog jag emot tillsammans med en f.d. professor i Teheran; han var fenomenalt kvick i vändningarna. — Innan jag gick till arbetet på morgonen kunde jag ute på terassen se hur en svensk biskop skalade potatis tillsammans med en förutvarande president i österrikiska hovrätten, vars charmerande fru rensade sallad och blomkål i livligt samtal med en tysk prästfru och en fransk ingenjörfru. (Ingenjören själv pysslade med belysningen i teatersalen — när han inte sydde dräkter). . . . På detta sätt kunde jag fortsätta hur länge som helst. Varenda gäst arbetade med något. Hotellet var med andra ord självbetjänande. Det bildade ett demokratiskt samhälle i miniatyr. — Men väl att märka! — det var fråga om verklig demokrati, byggd på frihets- och ansvarsprinciper, icke på diktatoriska förvrängningar av begreppet.»

Ja, det gemensamma arbetslivet därute var verkligen lika späckat med poänger, som Harry Blombergs artikel i Svenska Morgonbladet. Man kunde uppehålla sig hur länge som helst kring den saken och få en ständigt lika upplivande underhållning. Det arbetslivet var inte likt någonting annat. Det var friskt — hade liksom nya tiders och möjligheters vårsav i sig. Det var någonting som tycktes peka framåt. Det var en högst intressant *modell* — verkligen.

Och rent personligt fann jag det mycket uppfostrande.

Den stora söndagsskolan för vuxna barn fortsatte tydligen obönhörligt. — Där gavs paroller för arbetssättet — mycket enkla paroller för den delen. Men då man började omsätta dem i handling, befunnos de innehålla inte så litet av revolutionärt stoff — åtminstone för en vanlig borgerlig svensk kvinna som undertecknad. En av parollerna löd t. ex. så här: »Vad du än har för händer, hur brått du än har, hur överhängande och besvärligt ditt arbete än är just för ögonblicket — tänk på, att *människan* du möter eller som arbetar bredvid dig *är den absolut ofrånkomliga huvudsaken!* Och handla efter det! — Det var inte så alldeles lätt att praktisera den parollen, då jag en dag plötsligt stod inför uppgiften att ensam med en hantlangerska stå för hela thé-lagningen åt de 830 gästerna. Då folk samtidigt kom och ville bli serverade småbrickor åt olika håll, var det litet svårt att vara ljuvlig till höger och vänster. Men det kändes som ett krav — ett besvärligt *men* riktigt krav: *Människan först!*

Är detta inte litet att tänka på för en nordisk miljö? Äro vi inte i praktiken länge och duktigt uppfostrade under parollen: Arbetets, sakens, självklara överhöghet över det personliga? — Det känns faktiskt litet revolutionerande att — som i Caux — praktiskt bli ställd inför en självklar människans överhöghet över saken.

En annan paroll var: »Stop and pray!» Håll upp och bed! När du har det som värst i arbetet och jäktets ande vill svalla in över dig — håll upp ett tag och bara bed! — Det är kanske i och för sig inte något nytt för många av oss. Men så radikalt som i Caux har jag aldrig någonsin sett detta tillämpat. — Man kunde få se en liten grupp människor plötsligt stå där tillsammans med slutna ögon — mitt i vimlet. Den svenska humorn blev litet besvärlig just när man måste runda den där gruppen med thékannorna i båda händerna och det intensiva kroppsarbetets robusta rodnad på kinderna. — Men —

man må ställa sig hur som helst till en sådan tillämpning av bön — man måste ändå efteråt med respekt i sinnet säga sig: Dessa människor ställde då Guds verklighet mitt i salen.

I alla händelser måste man nog litet var fråga sig: Skulle vi inte räddas från åtskilligt av jäktets förbannelse, om vi mycket mera radikalt lydde parollen: »Stop and pray!» när vi hade det som värst? Det bleve kanske något av en liten revolution det också, att släppa egen regi och få lyssna till en större — alldeles säkert lugnare.

(Inte ens humorn har kanske alltid rätt!)

*

Men nu är det nog inte värt att dröja längre vid Caux's praktiska sida, den må vara hur outtömlig som helst i sin tankeväckande rikedom på uppslag och idéer. Den har sin oerhörda betydelse. Men själva *synen*, som jag till slut fick därborta — den såg jag från en annan sida. Den fann jag i stora samlingsalen vid de två dagliga mötena. — När jag nu efteråt tänker tillbaka på upplevelsen i sin helhet — hur ter sig då alltsammans?

— Vad var det väsentliga?

Ja, vad fick jag se i Caux's samlingsal? Jag såg ansikten och hörde röster. Särskilt inbrända i mitt minne äro nog ansiktena hos den kör som sjöng för oss när vi kom, och sjöng på kvällarna, när föreställningarna voro slut, och sjöng då det behövdes mellan de många vittnesbörden på mötena och sjöng på söndagarna (djupa, kända gamla Bachsaker — och nya saker, som växt upp ur stunden och miljön). Det är märkvärdigt att en kör kunde betyda så mycket som den gjorde. Det går faktiskt inte att glömma dess ansikten, så som de strålade av positiv, jag skulle vilja säga »kamplysten» godhet. Vi fingo också sedan höra, att bakom vartenda av dessa ansikten och

varenda av dessa röster låg bön, lyssnande och en intensiv vilja: *rädda världen — i Kristi efterföljd!*

På tal om sången, så var det i själva verket så, att en egenartad ny musik med tidens tongångar i tycktes rinna upp som källor ur marken därborta. Och den trivdes förunderligt väl med gamle Bach. Många kanske inte skulle gå med på den lättare, starkt rytmbetonade sorten, som otvivelaktigt fanns med i det hela. Men den var ren och äkta i sitt slag. Och våra ungdomar skulle ha känt sig synnerligen hemma med den. Den kunde emellertid djupna oerhört, som musiken till det skådespel, som var byggt på motiv från den norske »gruppmannen» Fredrik Ramms liv. I den tyckte jag mig förnimma något av vår egen tids röst ur djupen.

De enkla, allvarliga, ja, skakande skådespelen hade tagit form direkt ur miljön. Deras upphovsman var en synnerligen fin, intressant och ödmjukt kristen människa. (Han hade varit docent i staden Oxford.)

Det skulle vara mycket frestande att gå in på en närmare beskrivning av dessa skådespel, som vi sågo kväll efter kväll. Men det tillåter alldeles inte utrymmet i denna lilla artikel. Jag skall bara nämna, att förutom »*Statsmannens dröm*», vars tema var familjeandan i världen, och *Fredrik Ramm-spelet*, som vittnade om en renad och helgad människas välsignade kristna liv och kamp intill döden, så fingo vi också se »*Den bortglömda faktorn*», ett spel med motiv från industrin och dess problem. Detta sista spel tycktes vara det, som betytt allra mest för skaror av människor i Amerika och England. Det hade rentav ofta blivit människors raka väg in i kristendomen, till den glömda faktorn, som var — Gud. Om »*Den bortglömda faktorn*» skrev vid ett tillfälle John Steelman, generaldirektör för Förenta Staternas förlikningskommission och en av president Trumans rådgivare: »Det spelet ger oss lösningen. Det visar, hur det är möjligt att handskas med den besvärliga mänskliga

naturen. Den anda den skildrar och de människor, som arbetar i denna anda, är lika så sant framtidens pionärer som de tekniska och organisatoriska stormän var det, vilka byggde den nuvarande materiella ramen till den amerikanska industrin.» — Jag tog mig verkligen för att anteckna för var gång något av dessa skådespel nämndes som avgörande stöt till en livsförvandling. Och det var sannerligen inte få gånger. Man kunde inte låta bli att undra: kanske detta är närmaste vägen till nutidens människor, till våra ordtrötta ungdomar!

Att också dessa skådespel förbereddes i djupaste bön, det fick jag själv se en glimt av vid ett tillfälle. — Var det manne därför de hade en så märkvärdigt stark verkan?

Det allra väsentligaste blev ändå för mig — som jag förut antytt — alla vittnesbörden under de dagliga gemensamma mötena. — En hel kavalkad av människoöden från jordens alla hörn vällde som en oemotståndlig, lugn våg över podiet i den stora samlingssalen. Ingen enda av rösterna föreföll — märkvärdigt nog — oäkta eller särskilt uppfylld av det egna jaget. Språket var den moderna människans. Och innehållet var en mångfacetterad och skiftande historia om vad enkel men radikal kristendom gjort av olika människoliv.

Det kunde ju tyckas som om det skulle bli oerhört enformigt i längden att sitta där dag ut och dag in och höra dessa enskilda vittnesmål om enkla liv. (I själva verket förekom inte ett enda ordinärt, vi skulle kanske säga »hederligt», föredrag på hela tiden jag var där.) Men det blev precis tvärtom. Det blev inte enformigt. Det var som om vindar från jordens alla hörn stämt möte i denna sal. Och detta är inte sagt så där poetiskt symboliskt uteslutande. »Vindarna» voro högst konkreta. Jag ser direkt för mina ögon i minnet den svartast tänkbara neger från Guldkusten i Afrika bredvid de ljusa, öppna, käcka ungdomarna från Los Angelos i Kalifornien — och de litet stramt förnäma indierna — och ceylonesarna med sina underligt

rödspångda ögon — tillsammans med typiska, på sitt speciella sätt förnäma engelsmän. — Mycket talade man om den kinesiske Dr Sih, delegaten i den då samtidigt pågående paris-konferensen, vilken tyckte att Caux var av större positiv betydelse än Paris, då han levat med däruppe några vilodagar och sett vad det hela gick ut på. — Gripande var den lilla tyska grupp, som med nätt nöd och efter oerhört arbete från Caux, fåtts ditöver. Det var som om den knappt förmådde tro sina ögon — tro på ljuset och gemenskapen. — Och sydafrikanska boerättlingar kamperade sida vid sida med några australiensare och våra kära skandinaver och finländare. — Alla nyanser däremellan får man tänka sig.

Bortåt 2.500 delegater från ett trettiotal länder besökte under månaderna juli, augusti, september konferensen detta första år. Caux hade genom den blivit ett europeiskt centrum för rörelsen som numera helst kallar sig »Moral-Re-Armanent» (»Moralisk Upprustning»). Representanter för sex olika nationers parlament deltog. Där möttes vidare fackföreningsledare — arbetare — industrichefer — ledande personligheter från motståndsrörelsen i ockuperade länder — framstående protestantiska och katolska kyrkomän — professorer och studenter från 13 universitet — militärer av olika grader, delegater från belgiska och danska generalstaberna bland dem.

Det blev alltså inte bara en rad av personliga vittnesbörd och själar i närbild. Bakom varje person stod ett land eller en ras eller ett parti, ett kyrkosamfund eller ett företag i problem och kamp. — Vittnesbörden voro alltid grupperade kring ett större sammanhang och voro inte små självändamål. Så handlade det den ena gången om t. ex. Belgien. En annan gång gällde det problemet England — Indien, just då brännande aktuellt, en tredje gång den amerikanska ungdomens oerhörda faror och uppgifter. Många gånger var det det svåra gruvindustriproblemet som ventilerades. Synnerligen intressant

var det att höra hur ett par katolska patrar kunde finna en gemenskapsgrund med denna okonfessionella rörelse tvärs-över sin kyrkas månghundraåriga skarpa gräns.

Jag skall nu i största korthet ge några glimtar ur denna podiets historia på Caux.

*

En av fackföreningsledarna inom den engelska gruvindustrin stod upp och sade: »Socialiseringen ensamt kan inte rädda gruvorna. Vi ha i 'Moralisk Upprustning' funnit den nya drivkraft vi behöver. Det som slagit mig mest här i Caux är förändringen hos min chef. Aldrig hade jag trott att jag skulle stå på samma plattform som han. Vi brukade inte dra' jämnt. Han ansåg sig ha rätt och jag tyckte att jag hade rätt. Och där stodo vi, ständigt i strid med varandra. Men nu kan jag försäkra er, att min kamp därhemma kommer att bli betydligt lättare, därför att jag vill kämpa *tillsammans* med honom, liksom jag tror att jag har honom bakom mig nu.»

*

I sammanhang med detta hör jag i minnet en ung gruvarbetares enkla deklaration: »När jag ser att Direktör Mac Cay anser sig böra bli annorlunda, då ser jag att jag också måste bli det.»

*

Samme dir. Mac Cay hade nyss sagt på sitt torra skotska sätt: »Jag inser nu att världen kommit i krig för att *jag* inte velat kämpa *min* kamp.»

*

En annan industriman, som trots det vara en tillräckligt stor uppgift att bygga upp sin firma och skaffa sin familj ekonomisk trygghet och lyckats med det, hade mött Buchman och fått sina ögon öppnade, främst för hur hans arbetare egentligen hade det. »Till tusentals vanliga affärsmän som jag, kom en fullkomligt ny syn på ansvaret och möjligheterna och *glädjen* i industriellt ledarskap», sade han och fortsatte: »När nu krigets tryck lättar, faller industrin åter sönder i kämpande grupper. Också det industriella lagarbete, som endast var baserat på produktion och profit, upplöses. Men — det sunda lagarbete, som vi fick genom 'Moralisk Upprustning' före kriget, varar ännu. Endast på den grunden kan nästa stadium i framåtskridandet inom industrin byggas. *Den revolutionära visionen av lagarbete är den grund på vilken arbete och kapital kan enas och bygga upp nationen.*»

*

En arbetarfackförningsordförande citerade Buchmans ord: »Det är ert arbete att bygga upp Kristi kyrka på er arbetsplats», och fortsatte sedan själv: »Det skall inte vara någon linje mellan arbetare och arbetsgivare — men mellan sunda gemenskapsskapande element och motsatsen.»

*

Hemmet, som den första gemenskapsskapande faktorn av alla, tillmättes en absolut grundläggande betydelse. Det var inte en allmän fras utan blodigaste allvar, när den unge mannen från arbetarhåll utropade: » Som våra hem äro — så blir världen». — Och det var både tryggt och värmande att förnimma, hur hemtankens storhet gått upp för de enkla gruvarbetarhustrurna, som skulle resa hem igen och till avsked förklarade,

att nu ville de »bygga upp sunda hem» och med sina mäns hjälp »göra dem till exempel och vapen i den goda striden». — Och inte mindre värmande var det att höra de amerikanska ungdomarna från Los Angelos med stor bestämdhet deklarerera ungdomens — *även* den svåras — »tro på och längtan efter ett sunt fosterland, ett sunt hem, ett sunt liv».

*

De stora hemmen, *fosterländerna*, voro också aktuella, många gånger smärtsamma problem.

Den unga fransyskan sade: »Mitt land frågar. Mitt land behöver förvandlas. — Vad är det att förvandlas? Jo, först: vara redo till det, sedan: ta' reda på vad som behövs, och sist: göra det!» Hon slutade, liksom vänd mot sig själv: »Du skall *leva* ditt svar till ditt land!»

*

En tysk student sade: »Vårt land har gått under, ett land som vi älskade. Det har gått under med nazistsystemet, som alltid för mig framstod som djävulens verk. — När allt störtade samman, hade jag intet hopp kvar för mitt folk eller för världen i allmänhet. Först i Caux har jag börjat lära mig att åter hoppas. Vi har känt och handgripligen erfarit de lidanden, som ett diktatorsystem orsakar och vi måste bekämpa diktaturen i varje form. Jag ber Gud att ge mig en djup gemenskap med mina franska bröder. Jag är oerhört tacksam för 'Moralisk Upprustning', vilken står över de nationella och konfessionella gränserna. Här finns ett hopp för Tysklands ungdom.»

*

Indiern Ruiker, Gandhis vän, svarade på ett fint, av ödmjukhet och rättvisa präglad yttrande från en engelsman i betydelsefull ställning: ». . . Jag kom hit med kritiskt sinne, men jag finner en rörelse under Guds direkta ledning och inspiration. Det finns en ande som är oböjlig och evig. Såsom indier välkomnar jag den här rörelsen, såsom hindu välkomnar jag den, såsom ledare för arbetarklassen välkomnar jag den, emedan den är en av de största anledningarna till hopp om att mänskligheten skall gå framåt.»

*

Sist ville jag frammana för er bilden av den lille enkle belgiske kaptenen, som stod däruppe och sade: »Finns det några tyskar här i salen nu? — Vill ni då komma och stå, en på var sida om mig häruppe?» — Två unga tyska män kommo litet tvekanande upp till honom. — Och så fortsatte han bara helt enkelt: »Min far har dödats av tyskarna. Min bror har dödats av tyskarna. Min syster och hennes två barn har dödats av tyskarna. Jag hade tänkt att viga mitt liv åt att hata och motarbeta det folket. De här dagarna i Caux har jag förstått annat. Jag har sett tyskar här och hur de ha det. Och jag har förstått, att man inte kan göra något med hat. Det kan inte bygga upp världen. Nu ber jag er, tyskar, om förlåtelse att jag haft den synen på er. — Förlåt!» — Och så räckte han dem handen, som stodo på hans båda sidor.

Det är inte underligt att hela salen reste sig och blev stående en lång tyst minut.

*

Ja, så passerade jordens människor och intressen och problem revy inför oss, mötta och bearbetade av den Caux-anda,

som fordrar absolut ärlighet, renhet, osjälviskhet och kärlek i Kristi efterföljd och ett oförbehållsamt lyssnande efter Guds röst — för att sedan lyda den — obetingat. Paroller, arbetsmetoder, musik, skådespel, vittnesbörd — allt gick ut på: *rädda världen!*

Och perspektivet framom det hela och alla människorna blev så småningom till en syn, som sedan dess inte går att komma förbi: synen av en stor världsfront, som faktiskt existerar och som vi alla stå inför, antingen vi äro engagerade eller åskådare, seende eller blinda. På båda sidor om den fronten kämpa två mycket bestämda och mycket olika ideologier en alltmer ofrånkomlig maktkamp. — På ena sidan står den aktiva, aggressiva, mot allt andligt negativa, *materialismens ideologi*. Dess genialitet är att *kräva* — och att *söndra* för att härska. — Den går fram med stor makt och inspiration. Och skaror följer den.

På andra sidan växer en alltmer medveten, i *kristendomen rotad, positiv ideologi*, inställd på, vad man skulle kunna kalla en *tjänandets*, en *förtroendets revolution* gentemot söndringens och kravets. — Dess genialitet är att *ena* istället för att söndra. Dess lidelse är att absolut radikalt rensa bort allt som skiljer människorna åt och bygga upp *förtroendeceller*, ifrån den allra minsta och innersta cellen — vårt eget hjärta med dess inställning till Gud och människor — och sedan vidare till familjen, vännerna, umgänget, arbetsmiljön osv. i allt större ringar.

Den enkla, men omutliga *ärlighetens* märkvärdiga kraft som själavårdare, när det gäller en sådan sanering ända inifrån, den har rörelsen bakom Caux i sanning upptäckt på ett alldeles särskilt sätt.

Många känna det så i våra dagar, som om vi alla kanske bara skulle ha en rätt kort tid på oss innan det kommer en förstörelse — liksom en revolution — över allt vad vi nu älskar och äger, och det kanske därför, att dåliga makter ha behärs-

kat världen och därför, att de goda makterna inte kunnat komma överst i ledningen, därför att vi inte lytt Gud.

En förtroendets revolution? — Är det inte vad vi behöva för vår tro, vårt hopp? — Det låter ju också utifrån vackert, acceptabelt och tilltalande. Men — den kostar sitt pris — som allt av värde. Hur mycket den kostar, skymtar i ord som mötte oss i Caux: »Var själv denna revolution! I det ögonblick du börjar leva den, börjar den att verka! Inte förr! Den dör också i och med detsamma som du slutar att leva den! Att *själv* bli en förtroendecell, sanerad av ärlighet och livgivande av kärlek och kontakten ovanifrån — det är priset. — Alltså: antingen en överksam och mer eller mindre hopplös ångest för förstörelse *utifrån* över allt vad jag har. Eller också den radikalaste av alla revolutioner — snittet i mitt eget hjärta. Det är mycket. Det är strängt. Men — vem vill ändå vara utanför denna förtroendets revolution som möter en så stor, närpå hopplös bliven längtan i världen? — Ja, detta var synen.

De ansiktena och rösterna på Caux och den ande som var i dem, de kommo mig till slut att tro och känna som om jag fått svar på längtan att närmare få möta den Guds verklighet, som jag så önskade få förmedla åt dem som inte kunna tro, som lida av intellektualismens tyranni.

*

När nu en kyrkans människa kommer hem till sin kyrka igen från en sådan erfarenhet, vad gör hon så? — Ett vet jag åtminstone: hon vill *inte* komma hem och säga till vår kyrka som strävat och lyssnat på sitt sätt genom åren till samma Guds verklighet: »Du har inte varit nog för mig, för oss», utan: »Jag, vi, ha inte varit nog för *dig*.» — Det är inte våra kyrkors fel, om inte det kristna livet levs så genialiskt och revolutio-

nerande som det egentligen är. Det är vårt fel, som äro kyrkans kött och blod och hennes mänskliga liv. — Det var inga *nya* ord, som sades därborta i Caux. Vi kunna dem allesammans från våra kyrkor. Och programskriften var, som Harry Blomberg så träffande sagt, det gamla Nya Testamentet. Det nya var tillämpningen, den hänsynslösa, oreserverade tillämpningen. Man minns var man går och står: »Din tro, din idé börjar verka i det ögonblick du lever den! Den dör i det ögonblick du slutar upp att leva den!» Det är sannerligen vårt fel om våra kyrkor långa tider blivit gravmonument över den tro som vi slutat upp att leva. Nej, det är vi, som inte varit nog för vår kyrka.

Ett till vet en kyrkans människa som kommer hem från Caux: Hon är rädd för att kyrkan och den nya rörelsen skall gå förbi varandra, rädd för kyrkans skull, och rädd för allt det ungas skull, som med vår egen tids röst och ansikte finns i den rörelsen.

Kyrkan kan nu å sin sida fråga utifrån sin långa tradition och sitt ansvar för balans och kvalitet: Är nu just detta den väckelse, som utvalts att hjälpa i världens andliga nöd utan like? — Skola vi inte vänta? Kanske något ändå riktigare och bättre kommer.

De frågorna kan säkert ingen besvara, ty något sådant kan ingen veta. Men alldeles säkert är det inte utan risk att låta detta unga och levande passera förbi stängda dörrar — att inte öppna och räcka det handen.

Det *skulle* kunna vara kyrkans och vår besökelses timma, som vi då — råka — passera förbi.

SVARET FRÅN CAUX.

Av biskop Manfred Björkquist.

Caux är svaret. Det är den något djärva slutpunkten i åtskilliga anföranden på den mångomtalade högborgen för »moralisk upprustning». Det märkliga är, att så många erfarna och omdömesgilla människor från hela vår värld låta undslippa sig sådant tal.

Ett svar förutsätter en fråga. Det är tidsläget, som ställer denna fråga eller framkallar den. Allt fler börja gnugga sig i ögonen, såsom då man vaknar till en mer än vanligt olustig arbetsdag. Tiden är ur led och våra ledare äro lika villrådiga som vi andra.

Mången blir defaitist icke blott på en speciell front men i själva livskampen. Andra söka hålla sig neutrala och avvaktande för att se vart det bär hän. Det är som man tilltrorde livet självt en mystisk förmåga att reda upp alla svårigheter, var man nu tar denna tro ifrån. Andra hålla sig på defensiven.

Man söker så långt möjligt värna de livsvärden, som betytt mest för vår västerländska odling. Kanske menar man, att kampen är hopplös, men det är i alla fall hedersamt att höra till de sista på skansen. Kanske bär man på ett vagt hopp om ljusare tider. Man vill hålla fästet till dess förstärkning kommer.

Caux predikar offensiv och den store fienden kallar man *materialismen*. — Det finns många militärer i Caux, och de veta att anfallet är det bästa försvaret, varom bl. a. den engelske amiralen Cochraine påmintе sina åhörare. — De människor som samlas under parollen »moral rearmament» (M. R. A.) — moralisk upprustning — äro fyllda av en i denna tid sällsynt hoppfull och klarvaken offensivanda. De ha sett en syn, dessa människor — en syn som vill lysa upp framtiden ej blott för en viss maktgrupp men för människan och mänskligheten. De känna sig ha mottagit en order. Ja, det lyser kring dessa människor.

Man må vara hur butter felfinnare som helst — man kan dock ej komma förbi faktum. Här samlas människor från jordens alla hörn, många i ledande ställning, till en framryckning under av kristen anda inspirerade paroller. Farnen är vid. Den börjar vidga sig även mot utomkristna grupper, och det skall skapa nya, svårlösta problem. Men denna vidhjärtenhet har nog sin djupaste grund i en tro på sanningen — eller snarare i en tro på en levande Gud. Låt människor bara komma i öppen kontakt med denna gudom, så tar han i alla fall väldet.

Det är att börja med påfallande, hur denna rörelse förmår överbygga eljest nog så besvärliga motsättningar. Ras- och klassgränser hindra icke gemenskapen. Lidelsefulla unga socialister vittna vid sidan om borgerligt folk — utan att känna sig svika den egna övertygelsen. Man har funnit varandra i något väsentligt mänskligt bakom den vanda kampfronten. — En annan iakttagelse: klyftan mellan generationerna över-

bryggas. På estraden sitta visa åldringar med vackra solnedgångsbelysta ansikten, men där står ock en frisk, obesvärad, elastisk ungdom av mycket modern typ. Där finns lyckliga unga mödrar, som aldrig ett ögonblick skulle tänka på skilsmässa, men också tärda gamla mödrar, som kämpat sig igenom tvenne världskrigs umbäranden och förluster. De ha offrat sina söner på slagfälten, nu vilja de ägna sina sista år för att bereda en ny tid av fred och folkförsoning. Där står ofta en hel familj och vittnar om den nya anda, som skapat en öppen förtrolighet i hemmet. Som familj vill man nu kämpa på rätt sida i den stora förestående kampen mellan materialismen och en av Gud ledd värld.

— — —
Tidens fråga? Bland alla frågor äro tvenne viktigast: Vart har Gud tagit vägen och huru skola vi finna honom åter? Vart tar människan vägen och huru skola vi kunna rädda henne? De två frågorna höra samman, därom är man fullt förvissad.

Det skådespel, som betytt så mycket för rörelsens framgång, särskilt i England och Amerika, bär titeln *The forgotten factor*. Denna förgättna, utelämnade faktor, som man alltså upphört att på allvar räkna med, är Gud. Ju mer sekulariseringen gått fram, ju mer människan blivit inspärrad i den värld, som hon byggt upp med sin tanke och sitt kunnande, desto mer har Gudsupplevelsen bleknat ej blott hos den likgiltige utan också hos många troende.

Nathan Söderblom kallade sin sista bok »Den levande Guden». Vad det gäller är, att vi åter börja räkna med Gud som en maktfull realitet i det alldeles vanliga livet.

Caux har ingen religionsfilosofi, sysslar över huvud föga med teoretiska problem. Det är prägladt av den anglosaxiska rasens empirism. Man talar visserligen mycket om ideologier. Men den ideologi man hävdar är närmast ett system av praktiska anvisningar för en funktionsduglig kristendom. Man

blir uppmärksam på vad som hindrar Gudsupplevelsen och vad som är dess förutsättning framför allt i den mänskliga sammanlevnaden. Den helige Frans av Assisi predikade gärna om den trefaldiga friden: friden med Gud, friden med sig själv, friden med människorna. Det kunde vara sagt i Caux.

Här är icke platsen att ingå på detaljer. Huvudtanken är enkel och klar: den som vill ha frid med Gud måste ha frid med människorna, eftersom Gud är den stora gemenskapsmakten. Men denna gemenskap förutsätter en radikal förvandling av den slutna och självbundna människan. Och om denna förvandling vittna otaliga lyckliga och befriade människor. Ja hela andan i Caux är kanske den starkast vittnande faktorn. Här har man, visserligen under lyckliga yttre förhållanden, skapat ett stycke modell för ett föredömligt gemenskapsliv. En sådan atmosfär vinner.

Det är intet tvivel om, att många kristna människors och ledares tragik ligger däri, att de isolerat Gudstron från det omutliga kravet på öppen och levande människogemenskap. Ensamheten växer som en inre öken i världen. Och i denna öken beredes den förtroendekris, som allra mest förhärjar våra hem. Men friden i den närmaste kretsen är en grundförutsättning för den trygga friden med Gud.

Sammankomsterna i Caux bjuda ofta på vittnesbörd av människor, som upplevat denna befrielse i alla tänkbara situationer — »Gud är vuxen varje situation». Den öppna förbindelsen med Gud i bön, ledning och lydnad för människan in i ett nytt liv, där många nya erfarenheter vänta. En engelsk officer av saklig typ, som under världskriget beklätt en ansvarsfull post, omtalade en rad underbara bönhörelser i sitt liv och tillade ungefär följande: »Man kunde vara frestad att tala om tillfälliga sammanträffanden av omständigheter, men jag har haft för många sådana upplevelser för att kunna rubricera dem som tillfälligheter».

Alltså: svaret från Caux betyder främst ett förnyat starkt vittnesbörd om Guds verklighet mitt i vår erfarenhetsvärld. Han är ingen idè eller önskedröm. Han är påtaglig och gripbar, om vi närma oss honom på rätta vägar. Han är oss också omistlig just i vår vardagsvärld, bl. a. omistlig för en lyckosam mänsklig sammanlevnad.

Med det sagda är redan antytt, att Caux också är ett svar på vissa grundfrågor rörande människan och gemenskapslivet. Många moderna kulturkritiker ha klagat över kulturens depersonalisering. Den enskilde uppslukas av massliv och drages in i en arbetsprocess, där ansvarsmedvetandet betänkligt skruvas ned. Man har intresserat sig mera för den sakliga sidan av arbetsprocessen än för den personliga. Man har förfallit till en övertro på i och för sig nog så gagneliga yttre reformer och anordningar, som emellertid för att bli effektiva kräva en där- emot svarande förändring av människan själv. Men människan själv blev alltmer den förgätna faktorn.

Svaret från Caux innebär alltså en radikal hänvisning på den personliga sidan av arbetsliv och sammanlevnad. På varje punkt stöta vi på frågan om människan som ett personligt problem. Framgången, trivseln, inriktningen i fråga om vårt arbete beror väsentligen på människorna. Där tvenne ledare rivalisera om makten, där hämmas arbetet för landets välfärd. Många beslut i viktiga frågor drivs fram ur grumliga bevelsgrunder, och besluten bli därefter. Påtagligast är den personliga faktorns betydelse för hemlivet. De många skilsmässorna vittna nog så allvarligt om den kris, vari vi där befinna oss. Caux betyder ett energiskt hävdande av att dessa frågor långt allvarligare måste uppmärksammas, om ej sammanlevnaden alltmer skall förgiftas. På denna punkt kan också rörelsen peka på anmärkningsvärda förvandlingar.

Den s. k. gruppörelsens nya fas M. R. A. kännetecknas bl. a. därav, att rörelsen sätter in den enskildes och hemmets

liv i ett större sammanhang. Liksom individen själviskt kan syssla med sina inre harmoniproblem, så att han blir ett slags ädeleogist, så kan också familjen bli en själviskt sluten gemenskap. Men all isolering hämnar sig, den kollektiva såväl som den individuella. Man är nu angelägen att fördjupa det lyckliga hemmets ansvar för samhälle, folk och mänsklighet. Alla områden skola befruktas av den nya andan. Dagarna därnere överflöda av vittnesbörd från hela världen om dess betydelse för jordbruk och fabriksarbete, för kamratlivet på en förläggning liksom för sammanhållningen vid en gruva.

En och annan kanske undrar, om ej rörelsen i sin iver att hävda den personliga faktorn frestas att förbise den sakliga. Det finnes dess värre alltför många besvärligheter, som icke låta sig bemästra av en än så god vilja. De ledande ha nog den saken klar. Ofta förekomma rent sakliga redogörelser från skilda arbetsfronter och av förnämlig expertis.

*

Mitt i en värld av kaos och förvirring hävdar M. R. A. tron på en gudomlig plan med den enskildes och folkens liv. Denna plan är i sin helhet dold. Men den, som ärligt lyssnar efter Guds ledning i situation efter situation och som är villig att lyda oavkortat de anvisningar som givas, får klarhet undan för undan om sin väg. Hans livsinsats fogas in i den stora planen. En arbetsgrupp, som inför gemensamma uppgifter söker ledning, får såsom grupp den klarhet om Guds plan, som är behövlig. För de risker, som här uppenbart röja sig, är man icke blind. Men ingen kan gärna undgå att få ett starkt intryck av vad denna ledning fått betyda i många människors liv och på många arbetsplatser.

Genom att göra allvar av tron på gudomlig ledning förstärker rörelsen den enskildes och gruppens ansvarskänsla och

skapar ett välkommet korrektiv till tidens benägenhet för allehanda diktaturtendenser, öppna eller förklädda.

Det låter sig ej göra att i en kort artikel ge en antydan om hela den bild av den märkliga världsrörelsen, som en vecka på Caux förmedlar. Hela atmosfären kan ju f. ö. ej överföras genom ordens tolkning. Mycket verkar åtminstone att börja med rätt främmande för en svensk kyrkoman. Oomstritt värdefullt är att dagligen få lyssna till ledande personer från alla världsdelar. Man får världsläget inpå sig. Utan detta inslag skulle Caux lätt bli en isolerad idyll.

*

M. R. A. är en väckande rörelse, men den avser icke att vara eller bli en kyrkosamfund. Dess framtid beror väsentligt på vilken ställning kyrkosamfunden komma att intaga. Skola de människor, som här kommit in på en ny väg, kunna bli hemma i våra kyrkor och där få hjälp att taga ut sin fulla andel av det kristna livsarvet? Kyrkorna hava inför den frågan ett mycket stort ansvar. Vilja de stå öppna och förmå de att taga emot? En första förutsättning är att kyrkorna själva allvarligt taga till sig rörelsens centrala budskap, som är fött fram direkt ur evangeliet. Ett frigjort och fördjupat gemenskapsliv skulle betyda en ny tid för vår svenska kristenhet. Men vägen dit blir som alltid kostsam både för präster, predikanter och lekfolk.

Svar på aktuella frågor i serien
KYRKLIG UPPLYSNING

Yngve Bäck:

Förståndet och tron

Frej Fernström:

Himmel och helvete?

E. G. Gulin:

Har vetenskapen vederlagt
religionen?

Boris Lindblad:

Tre män inför kristendomen

Paul Nicolay:

Kan en modern människa
tro på Kristi gudom?

FÖRBUNDETS FÖR SVENSKT FÖRSAMLINGSARBETE
I FINLAND r. f. BOKFÖRLAG